

Afganistan Türkmençesi Metinlerinde -tI Geçmiş Zaman Eki

Rıdvan Öztürk*

Özet: Türk yazı dilleri arasında zaman bildiren en eski ve ortaklığı en yaygın olan ek, görülen geçmiş zaman eki –dI olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek, Türk yazı dillerinde ses bilgisi bakımından değişiklikler göstermektedir. Bazılarında sedalı-sedasız uyumuna bağlı olarak hem –d’li hem de –t’li kullanılırken; bazılarında ise sadece –d’li şekli kullanılmaktadır. Türkmenistan’da kullanılan standart Türkmençede de ekin sadece –d’li şekli kullanılmaktadır. Afganistan’da yayımlanan Türkmençe eserlerde de genel itibariyle bu kurala uyulmaktadır. Ancak bazı eserlerde belli yerlerde ekin sedasız şekli –tI, uyum dışı olarak kullanılmaktadır. Bu yazıda –tI şeklinin kullanıldığı yerler ile ifade ettiği anlamda bir farklılık olup olmadığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afganistan Türkmençesi, -tI geçmiş zaman eki, Türk Yazı Dilleri, arkaik şekil, standart dışı şekil.

Past Tense Affix -tI In Afghanistan Turkoman Texts

Abstract: Past definite affix -dI is the oldest and most common affix of tense in Turkish literary languages. The affix is varies in terms of phonetics in Turkish literary languages. Some of them is both used form of with –d and with-t depending on soft or voiceless consonant harmony. Only soft form of with –d is used in Turkoman literary. It is broadly conformed to this rule in Turkoman works published in Afghanistan. However voiceless form of the affix –tI is used without harmony in certain places of some works. In this paper where the use of form –tI and whether a difference of expressed the sense will be emphasized.

Keywords: Afghanistan Turkoman, past tense affix –tI, Turkish literary languages, archaic form, non-standard form.

* ozturk@selcuk.edu.tr